

E. Brand

Heimwee.

Het kruipt. Het neemt sluipend bezit van je. Het knaagt.

Het begon met een geluid. Op bevrijdingsdag. Begin jaren '50. Ik liep nog aan het handje. Ik moest en zou naar dat geluid. Ik trok mijn moeder mee. Ze lachte. Het was feest! Om de hoek bij het plantsoen, daar stonden ze. In een kring. Mannen met rokjes. Een man met een kolossale drum en een tijgervel! En nog meer trommelaars. Prachtig die trommels, maar dat andere geluid, dààr ging het om! Dat fantastische geluid uit die zwarte pijpen. Zwarte pijpen met een zak. Een doedelzak. Geweldig dat geluid! De klank van Schotland.

Nu ik dat gehoord had moest ik daar naartoe. Naar Schotland.

Dat gebeurde direct na mijn diensttijd. Twee maanden onbetaald verlof. Twee maanden! Dat was *different cook* dan die twee lullige weekjes vakantie en drie snipperdagen volgens de CAO.

Ik mocht de Daffodil van m'n vader lenen; een tent van iemand anders. Twee dagen na mijn afzwaaien gingen we op pad, mijn neef – net bevrijd van het gymnasium – en ik. Eerst de oversteek via Oostende-Dover en daarna begon een mooie route. Ons doel voor de 1^e dag: Portsmouth. Gekkenwerk vanuit Amsterdam. Diep in de nacht kwamen we aan. Tent opzetten voor de eerste keer bij het licht van de koplampen. In de regen. Vanaf toen kon 't alleen maar beter. We hadden een mooie route uitgestippeld: strak noordwaarts naar Edinburgh. Door de Highlands naar Aberdeen en Inverness. Vervolgens doorstomen naar John O'Groats, het uiterste noorden en vandaar zo'n beetje langs de westkust naar Lands End, het andere uiterste. Dan via Dover terug naar huis. Een rondje UK, zeg maar.

Zo gezegd, zo gedaan. Op naar Schotland dus. We wilden doedelzakken horen. Nou ja, inmiddels kregen we dat woord niet meer over onze lippen. Die fascinerende klank werd voortgebracht door de *Highland Bagpipe*. En Schotten droegen trouwens geen rokjes maar *kilts*. We hielden 'north' aan. Dwars door Northumberland. Schapen die zomaar vrij rondliepen. Niks geen hekken. Wat een land. We vraten *mijlen*, we tankten *gallons* en betaalden met *ponden*, *shillings* en *pence*. Kon het exotischer? We ontbeten gore worstjes, spek, eieren en *black pudding*. *Heavy fuel*; genoeg tot laat in de middag.

Edinburgh. Een kasteel op een rots midden in het centrum. Verbazing alom. Nog meer verbazing om de getto's net even buiten het centrum; bankstellen zo uit het raam gesmeten. Was dit Schotland? Ja, dat was ook Schotland. Evenals de boer die een dag of wat later midden in het land op ons verzoek een *traditional* stond te spelen op z'n bagpipe. Verder, diep in the Grampians, hoorden we 's avonds de klank van een bagpipe. Wij op zoek naar die *lonely piper*. We vonden hem en we werden uitgenodigd in zijn woning. Vier muren, een dak, twee ramen

en een deur. Binnen een kast, een keukentafel, twee stoelen en een haard. Dat was het. Voor ons ongekende armoede. Maar spelen dat die man kon.

Als we een echte *piper* wilde horen moesten we bij zijn vriend Angus langs. Wij de volgende dag op zoek naar Angus. Wie schetst onze verbazing als de vriend van die arme turfsteker in een kasteel blijkt te wonen. Angus Macpherson, 93 jaar oud, zag eruit als een zeventigjarige in z'n knickerbockers en zijn tweed jasje zoals hij voor zijn kasteel stond. We kregen een privé concert. We werden meegetroond naar een indrukwekkende zaal waar hij speelde op zogenaamde '*indoor pipes*'. Hij speelde geen traditional maar een klassiek stuk; een *piobaireachd* (zeg maar 'pibroch'). Daar wilden wij alles over weten. Er ging een wereld voor ons open.

Is de verbale uiting van de Schotten een dialect te noemen of is het Schots met Engelse woorden? Angus Macpherson vertelde ons dat voor de rechtgeaarde Schot het Engels een tweede taal is. De Schotten spreken Gaelic. Dat lag hem na aan het hart: onderwijs in de 'oude taal'. Angus Macpherson was een bron van informatie voor ons en wat me altijd is bijgebleven was zijn uitspraak: "*when you lose your language, you lose your identity*". (Ben ik daarom lid van genootschap Onze Taal?)

Al met al een memorabele ontmoeting.

In Inverness bezochten we de Kiltmaker en we hebben het ons hele leven nooit meer over de 'Schotse ruit' gehad. Zoiets heet een *tartan*. Mijn hemel, wat zijn er verschrikkelijk veel tartans. En wat komt er allemaal bij kijken voordat je gekleed bent als een Schot in *Highland dress*. Dat houdt niet op met een kilt, een overhemd en een jasje. Welnee. Speciale gespen, een *sgian-dubh* (mes voor in de sok), de *sporrán*, de *kiltpin*, de *bonnet*; een wereld aan accessoires.

Na vele schitterende mijlen verlieten we Schotland via Gretna Green en passeerden het bord met 'Haste ye back to Scotland'. Die kreet sprak ons aan ofschoon we verder toerden door de fraaiste streken van Engeland, Wales en Cornwall. Allemaal prachtig maar zó toeristisch, vonden wij. In Exmoor en Dartmoor kregen we even het Schotlandgevoel terug. Ongemerkt hadden we Schotland al tot norm verheven.

Natuurlijk wil je raften in Nepal, nordic walken op de Zuidpool, met Floortje naar het eind van de wereld. Maar als je de boot pakt naar New Castle en een paar uurtjes noordwaarts rijdt dan sta je in de exotische wereld van Braveheart. Doe de Whisky Trail, het 'Nessie-museum', bezoek Culloden en hoor alles over the *Jacobite risings*. Zing *Auld Lang Syne* op Burns-day in een pub, spoel de *haggis and neeps* weg met *a nice dram of whisky*. De Highland games. De Edinburgh Tattoo. *The drone of the pipes, the waggle of the kilts!*

En het landschap? Dat krijg je er ook nog bij cadeau. De Highlands en Islands. Glencoe, *the valley of weeping*, voor altijd verbonden met clan Campbell en de MacDonalds. Loch Ness, inclusief monster. Mull of Kintyre.

Luister maar naar McCartney...

*Mull of Kintyre,
mist rollin' in from the sea.*

My desire

is always to be here...

Inderdaad. Het verlangen om dààr te zijn.

Het knaagt aan je.

Heimwee.

Heimwee naar Schotland.